

UNIVERZITNÍ CENTRUM EXCELENCE

"Výzkum sociálně-prostorových nerovností a rizik na počátku 21. století"

průběžná zpráva řešení za rok 2012

Procesní nastavení projektu

V následujících bodech jsou uvedeny důležité aspekty procesního nastavení projektu.

- Po zahájení realizace projektu došlo k rozdělení odborného týmu na několik minitýmů, které vždy tvoří tzv. senior a junior řešitel projektu. Tyto výzkumné týmy si stanovily postup a strategii pro dílčí analýzy relevantní jejich tématu a odsouhlasily si předpokládané publikační výstupy v roce 2012.
- Každý junior řešitel konzultoval postup prací s přiřazeným senior pracovníkem.
- Pro přehlednou správu plánovaných a realizovaných aktivit byl vytvořen na platformě Google documents sdílený formulář, který vždy vyplňuje junior řešitel a právo k editaci má také senior řešitel a odpovědná koordinátorka projektu. Tento formulář je aktualizován a obsahuje následující položky:
 - Realizované aktivity (výzkumy, analýzy) v roce 2012
 - Plán odborných aktivit na rok 2013
 - Konference s aktivní účastí v roce 2012
 - Plánované konference v roce 2013
 - Předpokládané finanční požadavky na rok 2013
- V listopadu 2012 proběhl seminář, jehož cílem bylo provést kontrolu plánovaných publikačních výstupů, které byly naplánovány na rok 2012. Ve většině případů byla publikační strategie úspěšně dosažena a v těch případech, kdy publikace v roce 2012 nevyšla, bude odevzdána v následujícím roce.

Obsahové řešení výzkumu

Výzkum je realizován v několika stěžejních konkrétně profilovaných oblastech:

1) Vývoj interakce společnost/člověk–přírodní prostředí:

Mezi průběžné výsledky výzkumu lze zařadit:

- Analýza a verifikace Korčákovy indexu mozaikovitosti a fragmentace krajiny
- Identifikace základních pravidelností diferenciací na lokální úrovni, tj. na úrovni obcí, v Česku. Na základě dat za míru nezaměstnanosti, intenzitu bytové výstavby a volební účast byla analyzována vývojová dynamika na této řádovostní úrovni v posledních cca 10 letech. Výsledky byly publikovány v článku s impact faktorem.

- Hodnocení regionálních značek v cestovním ruchu jako nástroje k podpoře rozvoje venkovských ekonomik
- Hodnocení udržitelného rozvoje na lokální úrovni v Česku

Relevantní publikace s IF

- **NOVOTNÝ**, Josef - CHESHIRE, James. The Surname Space of the Czech Republic: Examining Population Structure by Network Analysis of Spatial Co-Occurrence of Surnames. **PLoS ONE**, 2012, 7(10), nestránkováno. (IF 4,092)

Článek využívá inovativní metodiku k analýze obsáhlé databáze o četnosti jednotlivých příjmení v obcích a regionech Česka. Formalizován je jednoduchý předpoklad, že pravděpodobnost "příbuznosti" jednotlivých příjmení (ve smyslu společných etno-kulturních či případně populačně-genealogických znaků jejich nositelů) roste s četností jejich společných prostorových koncentrací. Pomocí výpočtu ukazatelů párových "příbuzností" různých příjmení je modelována populační struktura Česka.

- IMRE, Attila - **NOVOTNÝ**, Josef - ROCCHINI, Duccio. The Korcak-exponent: a non-fractal descriptor for landscape patchiness. **Ecological Complexity**, 2012, 12(2012), 70-74. (IF 1,926)

V článku prezentujeme správnou metodu výpočtu tzv. Korčákova exponentu, indikátoru používaného v ekologii k vyjádření míry mozaikovitosti/fragmentace ploch. Dokazujeme také nezávislost Korčákova exponentu na klasické (Hausdorffově) fraktální dimenzi, tzn. vyvrácíme vztah ustanovený B. Mandelbrotem.

- BLAŽEK, Jiří - **NETRDOVÁ**, Pavlína. Aktuální tendence lokální diferenciace vybraných socio-ekonomických jevů v Česku: směřuje vývoj k větší mozaikovitosti prostorového uspořádání? **Geografie**. Sborník České geografické společnosti., 2012, 117(3), 266-288. (IF 1,021)

Cílem článku bylo přispět k výzkumu prostorové diferenciace socio-ekonomických jevů ve dvou sférách. Zaprvé bylo smyslem analyzovat vývojové trendy diferenciace na lokální úrovni v kontrastu s dosud převládajícími studii zaměřenými na regionální úroveň. Za druhé bylo cílem aplikovat nejen míry variability, ale i obě základní míry prostorové autokorelace. Základním výsledkem je trend k větší diferenciaci prostorového vzorce na lokální úrovni

- **SPILKOVÁ**, Jana - FIALOVÁ, Dana. Culinary tourism packages and regional brands in Czechia. **Tourism Geographies**, 2012, (IF 0,840)

Článek se zabývá hodnocením "regionálních značek v cestovním ruchu" jako iniciativě vedoucí k regionální certifikaci kvality, která má potenciál podpořit životaschopné venkovské produkty cestovního ruchu. V rámci dotazníkového šetření byl odhalen velký nevyužívaný potenciál spojený s touto certifikací kvality. Ve výsledcích byla především zdůrazněna potřeba výrazně účinnějšího institucionálního orgánu na regionální úrovni, který by pomáhal s propojením subjektů v oblasti venkovské turistiky a relevantních regionálních produktů.

- **KVETON, Viktor**, LOUDA, Jiří., SLAVIK, Jan., PELUCHA, Martin. (2012): Contribution of Local Agenda 21 to Practical Implementation of Sustainable Development: the case of the Czech Republic. **European Planning Studies**, (DOI:10.1080/09654313.2012.753994), (Online), (IF 0,679)

Tento článek se zabývá vyhodnocením reálného přínosu MA21 k zavádění udržitelného rozvoje do praxe na příkladu vybraných municipalit v ČR. Výsledky analýzy naznačují, že pro některé ukazatele lze vypořádat odlišný vývoj mezi obcemi implementujícími LA 21 v porovnání s obcemi ostatními. To platí zejména pro environmentální ukazatele (např. stupeň třídění odpadu - vypovídající částečně o stupni environmentální osvěty), ale i pro některé ukazatele ekonomické (kapitálové výdaje obce vypovídající o investiční aktivitě).

2) Proces globalizace a jeho ekonomické a sociální důsledky (lokální projevy globálních změn a procesů i lokální utváření globálních změn a procesů):

Mezi průběžné výsledky výzkumu lze zařadit:

- Hodnocení teoretických konceptů regionální konkurenceschopnosti v kontextu vývoje regionů ve střední a východní Evropě
- Hodnocení procesu suburbanizace a jeho důsledky (zejména mapování rozsahu a rozmístění procesu, důsledky pro demografickou a sociální strukturu obyvatel v dotčených oblastech)
- Analýzy sociální deprivace a její měření (konstrukce indexu deprivace pro území České republiky a Prahy)
- Hodnocení time use různých věkových a sociálních skupin, životní styl (započata práce na publikaci)
- Analýzy farmářských trhů jako nového fenoménu nakupování a chování spotřebitelů v Česku
- Hodnocení regionální diferenciace veřejných intervencí (zejména SF EU, SZP) a jejich přínosů a dopadů na lokální a regionální úrovni

Relevantní publikace s IF

- PELUCHA, Martin., **KVETON, Viktor**, JILKOVA, Jirina. (2012): Territorial dimension of the agroenvironmental measures and LFA in the Rural development policy: Case of the Czech Republic. **Land Use Policy** (IF 2,292), článek byl akceptován a je připravován do tisku. Manuscript LUP-D-12-00116R3.

Příspěvek se zaměřuje na prohloubení dosavadního analytického a metodologického rámce využívaného pro hodnocení vazby 2. pilíře SZP EU na územní soudržnost. Konkrétní ověření vazby a souvislostí je demonstrováno na příkladu nástrojů politiky rozvoje venkova v ČR v období 2004 – 2006. Hlavním cílem příspěvku je analyzovat a zhodnotit, zda nástroje politiky rozvoje venkova, aplikované v rámci SZP EU na teritoriu ČR, jsou uplatňovány v souladu s cíli územní soudržnosti EU.

- **SPILKOVÁ, Jana** - FENDRYCHOVÁ, Lenka - SYROVÁTKOVÁ, M. Farmers' markets in Prague: A new challenge within the urban shoppingscape. **Agriculture and Human Values**, 2012, DOI 10.1007/s10460-012-9395-5. (IF = 1,540)

Farmářské trhy jsou poměrně novým jevem v Praze i v celém Česku. Výzkum představený v tomto článku se týká studia alternativních potravinářských sítí a farmářských trhů. Článek nabízí výsledky metodické triangulace a nejedná se tedy pouze o dotazníkové šetření. Rozdíly mezi trhy reflektují rozdělní vnitřní město / vnější město či zázemí spíše než sociálně-prostorovou diferenciaci města. Současně byly potvrzeny nové spotřebitelské vzorce chování lidí, které vyplývají z kulturního prostředí a souvisí také s vývojem post-socialistické konzumní společnosti.

- **ŠPAČKOVÁ, Petra** - OUŘEDNÍČEK, Martin. Spinning the web: New social contacts of Prague's suburbanites. **Cities**, 2012, 29(5), 341-349. (IF 1,143)

Príspevek hodnotí význam sociálních vazeb suburbanitů pro lokální sociální kohezi a rozvoj. V článku jsou uvedeny příklady z empirického výzkumu předměstských obcí v Pražském metropolitním regionu. Výsledky šetření ukazují, že nové sociální vazby jsou navazovány v rámci nově vybudovaných sousedství i v rámci celé obce. Navazování vnitřních vazeb přispívají k sociální soudržnosti sousedství, zatímco externí vazby často podporují rozvoj celé obce.

- **SPILKOVÁ, Jana**. The Birth Of The Czech Mall Enthusiast: The Transition Of Shopping habits From Utilitarian To Leisure Shopping. **Geografie**. Sborník České geografické společnosti., 2012, 117(1), 21-32. (IF 1,021)

V průběhu transformačního období v Česku prošly zvyklosti spojené s nakupováním a chování spotřebitelů mnoha významnými změnami. Spotřebitelé začali dávat přednost velkým prodejnám a nákupním centrům a začali nakupovat méně často. Výsledky ukazují, že většina respondentů navštěvuje nákupní centra pravidelně a byla provedena kategorizace nakupujících spotřebitelů do tří hlavních skupin. Celkově bylo potvrzeno, že čeští spotřebitelé vykazují charakteristiky a trendy v nakupování podobné vyspělým ekonomikám. Jedná se o "západní" modely nakupování.

- ŽENKA, Jan - NOVOTNÝ, Josef - CSANK, Pavel, Regional competitiveness in Central European countries: in search of a useful conceptual framework. **European Planning Studies**, 2012 DOI: 10.1080/09654313.2012.731042 (online) (IF 0,679)

Cílem tohoto diskusního příspěvku bylo objasnit význam vybraných vlivných teoretických a konceptuálních přístupů k regionální konkurenceschopnosti v kontextu konkrétních geografických a institucionálních souvislostí střeoevropských regionů. Autoři se domnívají, že strategické dokumenty a politiky v zemích střední Evropy jsou založeny na nekritické aplikaci a využívání populárního pojmu konkurenceschopnost a navrhuji vlastní řešení.

3) Vývoj systému reprodukce obyvatelstva a procesu vnitřní i mezinárodní migrace

Mezi průběžné výsledky výzkumu lze zařadit:

- Hodnocení transformace reprodukčního chování populace ČR v evropském kontextu
- Analýzy rozvoje moderní rodinné politiky v rámci EU
- Vyžádaný příspěvek na Demografickém kongresu v Polsku “Poland in Europe - the demographic Future” 22.-23.3.2012 Varšava, název příspěvku “Population policy in the Czech Republic - Adaptation rather than mitigation policies on demographic change”.

Relevantní publikace s IF

- **KOCOURKOVÁ, Jiřina** Variations in birth control methods in Eastern Europe. **European Journal of Contraception & Reproductive Health Care** (přijato do tisku 2012, IF= 1,62).

V rámci analýzy a systematického vyhodnocování aktuálních demografických trendů byla v tomto článku pozornost nejprve věnována transformaci reprodukčního chování populace ČR a následně zkoumání podmíněností změn v plánování rodiny v kontextu Východní Evropy.

Nejvýznamnější publikace

Pozn.: řazení je provedeno dle výše IF, junior pracovníci UNCE jsou zvýrazněni

1. **NOVOTNÝ, Josef** - CHESHIRE, James. The Surname Space of the Czech Republic: Examining Population Structure by Network Analysis of Spatial Co-Occurrence of Surnames. PLoS ONE, 2012, 7(10), nestránkováno. (IF 4,092)
2. PELUCHA, Martin. - **KVETON, Viktor** - JILKOVA, Jirina.: Territorial dimension of the agroenvironmental measures and LFA in the Rural development policy: Case of the Czech Republic. Land Use Policy, 2012, (IF 2,292), článek byl akceptován a je připravován do tisku. Manuscript LUP-D-12-00116R3.
3. IMRE, Attila - **NOVOTNÝ, Josef** - ROCCHINI, Duccio. The Korcak-exponent: a non-fractal descriptor for landscape patchiness. Ecological Complexity, 2012, 12(2012), 70-74. (IF 1,926)
4. **KOCOURKOVÁ, Jiřina** Variations in birth control methods in Eastern Europe. European Journal of Contraception & Reproductive Health Care (přijato do tisku 2012, IF= 1,62).
5. **SPILKOVÁ, Jana** - FENDRYCHOVÁ, Lenka - SYROVÁTKOVÁ, M. Farmers' markets in Prague: A new challenge within the urban shopping landscape. Agriculture and Human Values, 2012, DOI 10.1007/s10460-012-9395-5. (IF = 1,540)
6. **ŠPAČKOVÁ, Petra** - OUŘEDNÍČEK, Martin. Spinning the web: New social contacts of Prague's suburbanites. Cities, 2012, 29(5), 341-349. (IF 1,143)
7. BLAŽEK, Jiří - **NETRDOVÁ, Pavlína**. Aktuální tendence lokální diferenciaci vybraných socio-ekonomických jevů v Česku: směřuje vývoj k větší mozaikovitosti

- prostorového uspořádání?. Geografie. Sborník České geografické společnosti., 2012, **117**(3), 266-288. (IF **1,021**)
8. **SPILKOVÁ, Jana**. The Birth of The Czech Mall Enthusiast: The Transition Of Shopping habits From Utilitarian To Leisure Shopping. Geografie. Sborník České geografické společnosti., 2012, 117(1), 21-32. (IF **1,021**)
 9. **SPILKOVÁ, Jana** - FIALOVÁ, Dana. Culinary tourism packages and regional brands in Czechia. Tourism Geographies, 2012, (IF **0,840**)
 10. **KVETON, Viktor**. - LOUDA, Jiří. - SLAVIK, Jan. - PELUCHA, Martin, Contribution of Local Agenda 21 to Practical Implementation of Sustainable Development: the case of the Czech Republic. European Planning Studies, 2012, (DOI:10.1080/09654313.2012.753994), (Online), (IF **0,679**)
 11. ŽENKA, Jan - **NOVOTNÝ, Josef** - CSANK, Pavel, Regional competitiveness in Central European countries: in search of a useful conceptual framework. European Planning Studies, 2012 DOI: 10.1080/09654313.2012.731042 (online) (IF **0,679**)